

- Є. Мордань [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO M=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VSU_ekon_2011_4_18.pdf
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>
  4. Кириченко О. Банківська система України: виміри системної кризи / О. Кириченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2009/9-10/20093.html>
  5. Лепинська І. Еволюція банківського регулювання та нагляду в Україні / І. Лепинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.uabs.edu.ua/library/Visnik/Numbers/1_26_2009/26.3.11.pdf
  6. Економіка та діяльність банківської системи у 1998–2002 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs&ct=159&txt_id=823&Itemid=111
  7. Звітність емітентів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua>
  8. Топольницька А. Фінансово-економічна криза 2008–2009 рр. в Україні / А. Топольницька, В. Савка, Д. Гресько [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=22286>
  9. Інтернет-холдинг Олега Соскіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2009/9-10/20093.html>
  10. Асоціація банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=4831&menu=118&Itemid=68
  11. Колобов Ю. Основні тенденції розвитку банківської системи України / Ю. Колобов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/admin/Downloads/28991-53707-1-PB.pdf>
  12. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://niss.gov.ua>
  13. Фонду гарантування вкладів фізичних осіб України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fg.gov.ua>

Денис О. Б.

Львівський учебно-научний інститут банківського дела
Університета банківського дела

ЭВОЛЮЦИЯ РАЗВИТИЯ КОНФЛИКТОВ ИНТЕРЕСОВ УЧАСТНИКОВ КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЙ В БАНКАХ УКРАИНЫ

Резюме

Исследована эволюция развития корпоративных отношений в банковских учреждениях Украины. Выделены этапы формирования корпоративных отношений и роль ключевых участников корпоративных отношений. Определены влияние кризиса на развитие конфликтов интересов в банках.

Ключевые слова: банк, корпоративные отношения, корпоративный конфликт, банковский кризис, регуляторная политика.

Denis O. B.

Lviv Educational and Scientific Institute of Banking
of University of Banking

THE EVOLUTION OF CONFLICTS OF INTEREST OF PARTISIPATIONS OF CORPORATE RELATIONS IN BANKS OF UKRAINE

Summary

The evolution of corporate relations in banks of Ukraine is investigated. The stages of corporate relations and the role of key participants of corporate relations are allocated. The impact of the crisis on development of conflicts of interest in banks is outlined.

Key words: bank, corporate relations, corporate conflict, the banking crisis, regulatory policy.

УДК 336.76

Деркач Ю. Б.

Одеський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

У статті обґрунтована необхідність розвитку методів оцінки ефективності процесів регулювання діяльності банків на валютному ринку. Запропоновано методику розрахунку зведеного збалансованого індексу комплексного застосування методів оцінки ризику, використання якого сприятиме недопущенню банками прийняття його надмірного рівня. Доведено, що на основі запропонованого алгоритму здійснюється узгодження цілей діяльності банку на валютному ринку в розрізі ризику та прибутковості.

Ключові слова: банки, валютний ринок, регулювання, ефективність, оцінка, лімітування.

Постановка проблеми. Інтенсифікація макро-економічних дисбалансів та шокових явищ у фінансовому секторі України здійснюють постійний тиск на діяльність банків другого рівня, що

стимулює пошук шляхів удосконалення внутрішніх систем управління в контексті розробки адаптаційних механізмів для забезпечення стабільної ефективної роботи. В умовах волатильності курсу

національної грошової одиниці значно посилюється експозиція банків до валютного ризику, тобто зростають масштаби наслідків його прояву для більшості фінансових посередників.

Довгостроковий аспект функціонування банку передбачає перманентне вдосконалення його управлінських систем, а посилення регуляторних вимог на національному рівні та оприлюднення нових рекомендацій міжнародних регуляторів до якості та обсягу капіталу, що формується для покриття негативного прояву фінансових ризиків (у тому числі й валютного), визначають необхідність розвитку цього процесу, що актуалізує обраний напрямок дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування теоретичних та методичних засад визначення ефективності регулювання діяльності банків на валютному ринку висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників: О. Барановського, Я. Белінської, О. Береславської, О. Дзюблюка, Ф. Журавок, В. Козюка, С. Корабліна, Р. Манделла, С. Міщенко тощо.

Відаючи належне доробку вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері регулювання валютної діяльності банків, проблема формування ефективних методик оцінки системи оцінки валютного контролю залишається невирішеною.

Метою статті є розробка науково-методичних засад формування моделі оцінки ефективності регулювання діяльності банків на валютному ринку

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційні теорії управління базуються на гіпотезі щодо необхідності мінімізації рівня ризиків, але в такому випадку відбувається порушення основних умов та засад системного підходу до управління валютним ризиком, в основу якого покладено умову про збалансування управлінських імпульсів для досягнення цільового рівня ефективності, тому на сьогодні постає питання узгодження планового обсягу прибутку від операцій на валютному ринку та рівня ризику, що приймає банк для генерації нової вартості.

Зазначені особливості створюють передумови для розробки нових алгоритмів прогнозування, оцінки та регулювання рівня ефективності управління валютним ризиком банку. На нашу думку, вирішення окреслених проблем повинно забезпечуватися на основі комплексного застосування методів оцінки ризику для недопущення прийняття його надмірного рівня, а також інструментів моніторингу прибутковості операцій на валютному ринку, на основі розрахунку зведеного збалансованого індексу (див. рис. 1).

З наведеного рисунку видно, що на основі запропонованого алгоритму здійснюється узгодження цілей діяльності банку на валютному ринку в розрізі ризику та прибутковості, а комплекс аналітичних процедур базується на формуванні масивів даних, що всебічно характеризують ефективність регулювання в межах кожної з цих груп вхідних показників, урахуваючи потенційні зміни стану ринку на динамічному часовому горизонті.

Варто зазначити, що показники прибутковості, як правило, не мають обмежень стосовно верхнього рівня, проте наявність дихотомічного зв'язку з потенційним рівнем валютного ризику, що приймає банк для отримання прибутку, зумовлює необхідність визначення апетиту до ризику, що визначає тип стратегії банку та на рівні виконання конкретизується за допомогою лімітів на ключові показники валютного ризику [1].

Пошук балансу між стратегічними цілями в контексті забезпечення довгострокового розвитку базується на оцінці наявного обсягу ресурсів (в першу чергу власних, що можуть бути використані при реалізації несприятливих сценаріїв) [2], поточних та перспективних можливостей щодо їх розширення, а також позицій та репутації на ринку, рівня розвитку внутрішніх систем управління тощо.

Крім цього, даний процес повинен враховувати зовнішні стосовно банку обмеження, що встановлюються регуляторними органами з метою захисту інтересів клієнтів та інвесторів банку, та ґрунтуватися на ефективному використанні таких елементів забезпечення, як внутрішня нормативна база у вигляді політик, положень, процедур, методик; засоби контролю за управлінням валютним ризиком, що регулярно переглядаються з метою забезпечення їх актуальності; інформаційні системи для зберігання та оброблення даних за попередні періоди; набір форм звітності щодо валютного ризику тощо.

Дані наведеного рис. 1 свідчать, що система регулювання діяльності банку на валютному ринку передбачає встановлення меж та лімітів ризику, а весь спектр управлінських рішень аналізується на предмет можливого порушення встановлених лімітів, тобто під апетитом до ризику варто розуміти сукупність обмежень, процедур, регламентів та кількісних показників, що характеризують рівень валютного ризику, який банк готовий прийняти для забезпечення цільових показників щодо достатності капіталу і прибутковості відповідно до обраної бізнес-стратегії [3], а основним завданням системи лімітування є забезпечення формування структури активів і пасивів банку у розрізі валют, що є адекватною характеру і масштабам його бізнесу.

Ураховуючи, що рівень експозиції банку до валютного ризику визначається не лише динамікою валютних курсів на зовнішньому ринку, що не може об'єктом впливу з його боку, саме регулювання розміром валютної позиції та ключових показників ризику, що розраховуються на її основі, визначає рівень валютного ризику та апетит до нього.

Сукупність вхідних показників, що характеризують рівень валютного ризику, описується системою внутрішніх та зовнішніх лімітів відкритої валютної позиції, а також загальної вартісної величини валютного ризику. Важливим аспектом науково-методичного підходу є визначення умов застосування зведеного збалансованого показника як агреговано, так і початкових статистичних ознак для забезпечення дотримання методологічних законів побудови статистичних моделей. До переліку основних критеріїв можна віднести:

- економічна обґрунтованість показників, що включаються до вибірки, та їх відповідність цілям аналізу;
- охоплення суттєвих аспектів діяльності банку для задоволення умови адекватності економічної моделі в динаміці;
- стабільність методологічних засад та джерел даних, тобто забезпечення мінімально можливої ймовірності перегляду як процедур та етапів розрахунку показника, так і статистичної стійкості даних;
- максимальна релевантність показника поточним умовам функціонування банків;
- регулярність публікації та оновлення статистичної інформації, що дозволяє забезпечити вчасність результатів аналізу;

- достатність масивів статистичної інформації для здійснення розрахунків, що визначається тривалістю часових рядів;
- усунення випадкових і надзвичайних складових з загального тренду по вибірці;
- єдність та прозорість методики розрахунку показника, що сприяє його змістовній інтерпретації з позиції різних суб'єктів аналізу;

- стандартизація вхідних показників шляхом елімінування їх розмірностей;
  - забезпечення відтворення варіації вхідних даних на основі оптимальної кількості вхідних ознак.
- Результатом стратегічного встановлення рівня апетиту до валютного ризику з точки зору вищого керівництва банку є конкретизація показників у

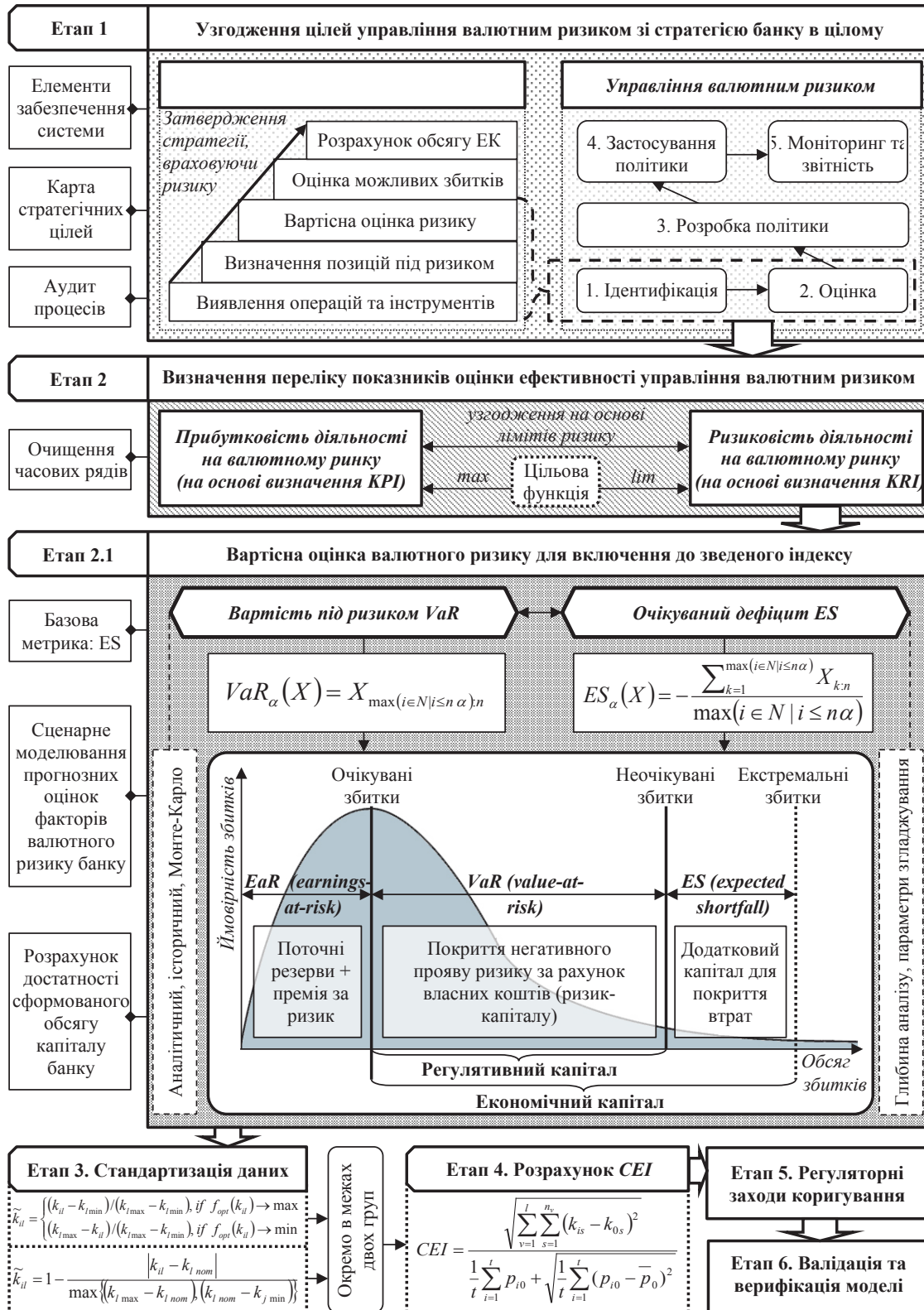

Рис. 1. Алгоритм розрахунку зведеного збалансованого індексу ефективності регулювання діяльності банку на валютному ринку

вигляді кількісно обмеженої у відсотках щоденної величини відкритих банком валютних позицій, а саме: загальної (довгої/короткої) в іноземних валютах і банківських металах та окремо за групами відповідних іноземних валют та банківськими металами, а також за відповідною валютою чи банківським металом, окремими активними операціями з валютними цінностями до регулятивного капіталу банку, обмежень обсягу ризику, пов'язаного з несприятливою зміною курсів валют [4]. При цьому у відповідь на зміни зовнішніх або внутрішніх факторів структура та лімітовані межі можуть змінюватися в оперативному режимі.

Висновки. Організації ефективної діяльності банків на валютному ринку сприятиме використання запропонованого зведеного збалансованого індексу, розрахунок якого ускладнюється обмеженістю доступу зовнішніх суб'єктів до оперативної інформації про фактичні значення показників за різними банками, проте це не перешкоджає впровадженню пропонованого науково-методичного підходу для окремого банку, оскільки в такому випадку агрегація масивів даних відбувається на

основі міжбанківських інформаційних систем. Варто зазначити, що на сьогодні регуляторними органами у сфері банківського нагляду не встановлено обов'язкових вимог до функціонування систем кількісної оцінки валютного ризику, тому параметри їх верифікації обираються менеджментом банку самостійно. Для відповідності кращим стандартам та практикам управління в основу цього процесу повинні бути покладені рекомендації Базельського комітету з питань банківського нагляду, що деталізують основні параметри аналізу на основі попереднього досвіду регулювання, у тому числі в період зростання волатильності та частоти шоківих явищ.

Таким чином, формалізація основних засад і концепцій побудови та функціонування алгоритму оцінки ефективності регулювання валютного ризику на основі науково обґрунтованих статистичних моделей створює передумови для розробки ефективних підсистем внутрішнього контролю та звітності, що, в свою чергу, забезпечує оперативне регулювання виявлених відхилень та сприяє виконанню цільових завдань функціонуванню вітчизняних банків на валютному ринку.

Список літератури:

1. Bertrand K. HASSANI Risk Appetite in Practice: Vulgaris Mathematica / К. Bertrand [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hal-paris1.archives-ouvertes.fr/halshs-01020293/document>
2. Деклерк Дж. Расчет экономического капитала как показатель зрелости системы управления рисками / Дж. Деклерк, В. Шибаев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nsd.ru/common/img/uploaded/files/depo/59/21_24_ndc_deloitte_3.pdf
3. Стандарты управления рисками в финансовых учреждениях. Консультативная программа IFC в Европе и Центральной Азии : проект по преодолению кризиса на финансовых рынках в Восточной Европе и Центральной Азии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=978741EFE76395F791EF39EEC664018D?art_id=123431&showTitle=true
4. Ліміти відкритої валютної позиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=978741EFE76395F791EF39EEC664018D?art_id=123431&showTitle=true

Деркач Ю. Б.

Одесский национальный экономический университет

ФОРМИРОВАНИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ НА ВАЛЮТНОМ РЫНКЕ

Резюме

В статье обоснована необходимость развития методов оценки эффективности процессов регулирования деятельности банков на валютном рынке. Предложена методика расчета сводного сбалансированного индекса для комплексного применения методов оценки риска, использование которого будет способствовать недопущению банками принятия его чрезмерного уровня. Доказано, что на основе предложенного алгоритма осуществляется согласование целей деятельности банка на валютном рынке в разрезе риска и доходности.

Ключевые слова: банки, валютный рынок, регулирования, эффективность, оценка, лимитирование.

Derkach J. B.

Odessa National Economic University

FORMATION OF MODEL OF EVALUATION OF BANKING ACTIVITY REGULATION EFFECTIVENESS ON THE CURRENCY MARKET

Summary

In the article the necessity of development of methods for evaluating the regulatory process effectiveness of banking activity on the currency market is grounded. The methods of calculating the composite balanced index of the integrated application of risk assessment methods are suggested, the use of which helps to prevent the adoption of its excessive level with banks. It is determined that based on the proposed algorithm there are created the conditions for implementation the process of matching the goals of the bank activity on the currency market in terms of risk and return.

Key words: banks, currency market, regulation, efficiency, evaluation, limitation.